

Мерсел БИЉАЛИ

“
*Golemi работ i
za mali lu/e*
”

Десет години пред смртта Жил Верн му се жалел на еден свој пријател дека е најмалку познатиот човек на светот, иако триесет години пишувал фантастични бестселери. Било потребно да минат сто години додека Верн пост мортум не станал исклучително славна личност. Да беше сега жив, и да се дружеше со наши политичари, на Верн немаше да му биде потребно ниту една година за да стане славен, дури и при катастрофални резултати. И без потреба да напише макар и една буква. Доволно ќе му беше да има голема уста и вештина за да состави реченици кои добро ги прифаќа увото, и сè е тука. Ќе ни треба ли и нам да почекаме сто години за да сфатиме дека луѓето кои ни биле водачи воопшто не заслужувале никаква почит и слава?

Шест месеци порано, при составувањето на новиот владин кабинет, во неколку јавни настапи, дури како непоправлив оптимист, прогнозираше токму "сјајна звезда" и за новата извршна структура. Бев убеден дека и новата власт ќе троши огромна енергија борејќи се да докаже дека "ветерниците" се виновни. Неа перманентно ќе ја следи хендикепот на нефункционирањето на Бадентеровото мнозинство,

ње. И дека поради тоа нашиот брод подолго време ќе биде усидрен во напуштеното пристаниште. Од друга страна, пак, европскиот комесар за проширување, Оли Рен, ни кажа дека договорите за членство се сè понеизвесни. Меѓутоа, и по вакви шлаганци нашата политичка елита продолжува да живее во своевидна нирвана, и тоа во време кога цел свет крои разновидни планови за да не ни се случи враќа-

Познатиот автор Џ. Кемпбел, во својата книга "Приказната за лажгото", меѓу другото, со жалење констатирал дека "вистината е џуџе, глупак и давеж за разлика од исклучително блескавата лага".

а тоа ќе ја натера да им се посвети на големополитичките теми. А економијата повторно продолжува да се смета како второкласна работа. Цел нормален свет со години се залага за тоа како да се доведе до некаков елементарен логичен ред, за да не продолжиме и понатаму да заостануваме во општите развојни трендови во регионот. А ние како да сакаме и натаму да тераме инает со себеси, продолжувајќи да се движиме во спротивна насока. Како да не ни е до-

њето на балканското повампирување. Бројни светски аналитичари не знаат на што графа на ментален склоп да не стават и нас и нашите политички избраници. Со право се прашуваат што структура и капацитет имаат водачите, кои со години свесно својата земја ја движат во погрешна насока. Еден странски дипломат (мој пријател), кој подолго време е тука, и многу што научил од нашиот менталитет и култура, кога разговаравме за причините за нашиот малер, често

ПРОМЕНИ ВО

Причините за толкави лаги, манипулации и инсинуации не можеме да ги најдеме ниту кај Ниче, кој смета дека светот е суров, противречен, измамлив и бесмислен, па оттука лагите ни се поопходни за воопшто да можеме (политички) да преживееме.

волно тоа што сите кои биле зад нас нè претекнаа, а ние настојуваме да докажеме дека и кога крупно грешиме сепак мораме да бидеме во право. Со години нашите политичари плодовите на рамковната транзиција на државата ги прикажуваат како нешто што може да доведе до распаѓање на државата, а нормалниот свет ги третира како процес на европска легитимација.

Пред некој ден, САД преку нивниот портпарол, ни испратија јасен сигнал дека со смрдлив багаж не ќе можеме да влеземе во луксузните салони на НАТО. Проблемот со Грците беше само за амортизирање на падот. Потоа, заменик-помошникот на државниот секретар Розмари ди Карло, на министерскиот состанок на Јадранската и на Балтичката група во Талин, ни кажа дека ние сè уште дијалогот и демократијата ги гледаме како поле за некултурно натпреварува-

знае да каже - народот ви е виновен. Кога јас, со моите теоретски аргументи читани од класичните и од модерните книги, инсистирам на тоа дека народите никогаш не можат да се третираат за виновни, тој ми одговара - а да не мислиш дека мојата баба ви ги родила овие политичари? Се убедувам дека пријателот има целосно право. Со години поддржуваме политичари кои перманентно државата ја држат на споредни балкански колосеци, чекајќи да поминат сите балкански возови. Од почеток нè водат луѓе на кои во нормални околности не би им се доверило да водат ниту селска земјоделска задруга.

Но, веќе е докажано дека амбициите за да се постигне нешто за својата политичка кариера се во голема диспропорција со постојниот ментален и интелектуален капацитет, па таа дистанца често се компензира со измислување и со фа-

брикување "големи" работи, кои ако се поаѓа од содржински аспект, реално не заслужуваат да се нарекуваат поинаку освен чиста лага. Низ цела историја, а и сега, лагата била, а и денес е, во перманентна борба со вистината. А по своја природа лагата често има неверојатно деструктивно својство, особено кога нејзините последици им наштетуваат на цели колективитети. Познатиот автор Џ. Кемпбел, во својата книга "Приказната

страдање на цели народи.

Англичаните на шега велат дека кажувањата пред изборите и пред женидбата не треба да се третираат како многу сериозни. Но, нашата лага живее перфектно и во меѓуизборниот период. "Идеалните" понуди кои се сервираат во многу атрактивна амбалажа, всушност не се ништо друго освен расипана стока, која многу лесно може да ве затруе. Понудите се секакви, па сè до слич-

Бројни светски аналитичари не знаат на што графа на ментален склоп да нè стават и нас и нашите политички избраници. Со право се прашуваат што структура и капацитет имаат водачите, кои со години свесно својата земја ја движат во погрешна насока.

за лажото", меѓу другото, со жалење констатира дека "вистината е џуце, глупак и давеж за разлика од исклучително блескавата лага". Неспорно е дека поголемиот дел од историјата е изграден со помош на многу сплетки, интриги и лаги. Често историските податоци знаеле да се легитимираат како морално средство, со цел на маќавелистички начин да се постигне некој личен или групен интерес, најчесто по цена на

носта на Марковата визија за комунизмот како општество, каде што никој ништо нема да работи, а сите ќе земаат колку што им треба. Така, во оваа корелација меѓу понудите и побарувачките на "идеали" за подобар живот, повеќето од понудената "стока" се пласира на пазарот во форма и содржина на обична купопродажба на сомнителен морал. Тука трговијата со совеста се наметнува во уникатна форма, како своевидна нацио-

нална традиција и култура. Понудите на политичките елити личат на галерии полна со ветер и магла, каде единственото привлечно е лажниот декор. Разновидни атрактивни слогани, полни со утописки рецепти: како во брза постапка се станува среќна нација, сè уште се добра побарувачка. Се нудат случајни аутсајдери кои мислат најпрво да станат важна политичка фигура, за потоа да увидиме колку вредат наплатувајќи дебела сметка за таква перманентно несовладена школа. Личниот амблем на претендентите за преку ноќ да ни ги решат проблемите не се мери со некакви видливи заслуги или со мислењето на другите, туку со мерење со сопствена вага и тегови надвор од гравитациониот простор, за потоа да имаат можност дополнително да се дообучуваат на грбот на својата толку "сакана" нација. Понудите за општ и брз напредок им се во размери, што тешко може да ги опфати и Н. Блундел во "најголемите светски чуда".

Ветувањата од типот дека ќе прават сè на државата да ѝ се случи инвестиционен бум, дека ќе сме биле балканска Швајцарија, дека во секое семејство ќе има барем по еден вработен, и конечно дека ќе сме станеле Сингапур, се наше празно секојдневие. Реално, Македонија е премала за такви големи лаги. Тешко дека нејзината сила може да издржи такви големи дубиози. Причините за толкави лаги, манипулации и инсинуации не можеме да ги најдеме ниту кај Ниче, кој смета дека светот е суров, противречен, измамлив и бесмислен, па оттука лагите се поопходни за воопшто да можеме (политички) да преживееме. Изгледа дека за нас не важи изреката дека не можеш цел живот да ги лажеш сите луѓе.

Доминантниот дел од нашата политичка елита никако да се ослободи од логиката дека со губењето или со добивањето на изборите се губи или се добива разумот. Власта се освојува или се губи на четири години, а наспроти тоа неповратно се губат надежта, иднината и достоинството кај обичните граѓани и цели генерации. Здравата критика е маргинална и често етикетирана. Со тоа докажуваме дека и понатаму продолжуваме да бидеме општество во кое тешко може да се разграничи каде почнуваат злосторните дисквалификации и измислици, а каде завршуваат добронамерните укажувања.

На јавноста ѝ е потребна доминантна позитивна перцепција за главните општествени стремежи. Луѓето треба да се научат ем да веруваат во добрите вредности, ем да ја негуваат здравата и оправданата недоверба кон луѓето кои ги водат јавните работи. На нашата јавна комуникација ѝ е потребна нова идеологија, која ќе ги поседува потребните механизми за препознавање на лошото и на доброто, вистината и лагата, честоста и нечесноста, реалноста и утопијата. Поинаку ќе продолжиме да плукаме на огледалото пред кое стоиме и се гледаме.

НАС САМИТЕ

